

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد      بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم      از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی  
۱۰ اپریل ۲۰۱۴

## آداب جنازه ۳

روی کردن مرده به سوی قبله:

روی کردن شخص به طرف قبله از موضوعات قابل بحث در بین مسلمانان به شمار می رود ، در این بابت بحث ها و دیدگاه های مختلفی در بین علمای اسلام وجود دارد ، ولی رأی ثواب و قریب به اتفاق در این است که : هدایت و دستور دین مقدس اسلام همین است : شخصی که در حال احتضار قرار داشته باشد، در صورت ممکن شخص متذکره را، به پهلوی راست در حالی که رویش به طرف قبله باشد، قرار دهید. مستحب اسلامی همین است که همین وضع و حالت باید در قبر هم مراعات گردد ، و روی جنازه (میت) به طرف قبله باشد.

همچنان اکثریت فقهای اسلام طی فتوای خویش بر این امر تصریح نموده ، که انسان زمانی که روح از بدن خارج شود ، روی میت را در صورت ممکن به طرف قبله بگرداند . اگرچه برخی علماء و فقهای اسلامی این عمل را سنت نمی دانند و حتی می گویند ضرور نیست .

ولی آنچه از علمائی که به رو گردانیدن میت به سوی قبله حکم می کنند و آنرا عمل استحبابی می شمارند، استدلال خویش را این فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم که در (الکبائر) ذکر گردیده است مستند می نمایند :

«وَاسْتَحْلَالُ الْبَيْتِ الْحَرَامِ قَبْلَتُكُمْ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا» (ابوداود اخراج کرده (۲۸۷۵) و نسائی (۱۶۵/۴) و آلبانی این حدیث را حسن دانسته است، نگا: إرواء الغلیل (۱۵۴/۳) . ) (حلال پنداشتن بیت الحرام به عنوان قبله مرده ها و زنده های شما، و دلیل دیگر این که از حذیفه روایت شده است که هنگام مرگ گفته است: «وَجَّهُونِي إِلَى الْقَبْلَةِ» «مرا رو به قبله گردانید» لذا رو به قبله نمودن محتضر مستحب است، همچنان که در قبر رو به قبله می شود، (منار السبیل (۱۵۸/۱) و إرواء الغلیل (۱۵۲/۳) و آلبانی گفته حدیث مذکور مرسل است.)

ولی طوریکه در فوق بدان اشاره نمودیم ، هستند علمائی که روی گردانیدن به سوی قبله را ضرور و حتمی نمی دانند و حتی ابو سعید رو به قبله کردن مریض را مکروه می دانست و می گفت: «اليس الميت امرأ مسلمة؟!» (مگر میت فرد مسلمانی نیست؟!)

ابو زرعه محدث شهیر جهان اسلام می گوید:

روزی به عیادت سعید بن مسیب بن حزن مخزومی قریشی با کنیه ابو محمد (متولد ۱۶ ه.ق، وفات ۹۴ ه.ق) و یکی از فقیه های هفت گانه و محدث مشهور شهر مدینه، رفتم دیدم ، ابو سلمه بن عبدالرحمن یکی از علمای جلیل القدر شهر مدینه نیز نزدشان حضور داشت .

دیدم سَعِيد بن مُسَيَّب یکباره بی‌هوش شد. ابوسلمه دستور داد تا رختخوابش را رو به قبله کنند. وقتی سعید بن مسیب به هوش آمد، گفت: رختخواب مرا شما به طرف قبله کرده اید؟ گفتند: بلی! به ابو سلمه نگاه کرد و گفت: شاید او چنین دستوری داده باشد. ابو سلمه گفت:

بلی، من دستور را دادم. سعید امر کرد تا رختخوابش را دوباره به حالت اول برگردانند. علماء میفرمایند:

که از این داستان طوری معلوم می‌شود که اگر روی محتضر به سوی قبله و یا هم روی میت به سوی قبله گردانیده نشود، مشکلی ندارد.

ولی طوری که در فوق یاد آور شدیم مطابق حدیث پیامبر صلی الله علیه وسلم مستحب و بهتر است که در حالت جانکدن و حالتی که انسان در حال احتضار قرار داشته باشد، در صورتی که ممکن باشد، روی وی را به طرف قبله بگردانیم و بهتر و احسن است تا دوستان نیک و اقارب نزدیکش حاضر در حال احتضار باشند و در صورت ممکن بالای سرش «سوره یاسین شریف» را تلاوت فرمایند.

اگرچه در مورد خواندن سوره «یاسین»، حدیث صحیحی هم در دست نیست ولی عمل خوب و کارنیک و مفید هم برای محتضر و هم برای عیادت کننده می‌باشد.

#### دعای پس از چشم فرو بستن مرده:

مشهور ترین دعا بعد از چشم پوشی میت اینست که گفته شود: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ (باسمه) وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمُهْدِيَّينَ وَاخْلُقْ لَهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ».

(پروردگار! (اسم شخص را بگو) را رحمت کن و در میان هدایت یافتگان درجه اش را متعالی بگردان و جانشین صالحی در میان بازماندگانش قرار ده، ای پروردگار جهانیان! ما و او را مورد مغفرت قرار بده و مرقش را وسیع و منور بفرما)»(مسلم).

#### دعای تعزیت:

مشهور ترین دعای تعزیت عبارت است از: «إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ» (از آن خداوند است آنچه که می‌ستاند و آنچه که می‌دهد و هر چیز نزد او مدت مشخصی دارد، باید صبر را پیشه کنی و امید اجر و پاداش داشته باشی)»(بخاری و مسلم).

#### خواننده محترم!

زمانی که به فامیلی سر خوردید که از میت اولاد یتیم باز مانده باشد، از یاد نبرید که مسح کردن و دست کشیدن بر سر یتیم و اکرام آنان عمل مستحب است.

طوری که در روایت عبدالله بن جعفر آمده است که می‌گوید: من وقتم و عید الله، پسران عباس، وقتی کودک بودیم با هم بازی می‌کردیم.

روزی رسول الله صلی الله علیه وسلم که سوار حیوانی بود از کنار ما تیر شد و به طرف من اشاره نمود و فرمود: او را نزد من بیاورید، مرا جلوی خود سوار کرد. سپس به طرف قثم اشاره کرد و فرمود: او را نزد من بیاورید، و او را پشت سر خود سوار کرد. گرچه عباس (رض) عییدالله را بیش از قثم دوست داشت، اما رسول الله صلی الله علیه وسلم تردیدی نداشت در این که قثم را با خود سوار کند و عییدالله را به حال خود، پیاده بگذارد. عبدالله بن جعفر می‌گوید:

رسول الله صلی الله علیه وسلم سه بار دست مبارکش را بر سر من کشید و هرگاه که سرم را مسح می‌کرد، می‌فرمود: پروردگارا در فرزندان جعفر جانشینی برای او قرار ده.

### اعمال جایز بعد از وفات:

برای حاضرین و غیر حاضرین جایز است، زمانی که می‌خواهید به دیدن میت تشریف می‌آورند، می‌توانند: چهره میت را لُج کند و روی یا پیشانی میت را ببوسد و همچنین جایز است تا سه روز به خاطر از دست دادن عزیزش اشک بریزد. در روایات اسلامی در این باب آمده است:

۱- جابر بن عبدالله (رض) می‌گوید:

وقتی پدرم شهید شد، مرتب چادر را از صورتش کنار می‌زدم و گریه می‌کردم. حاضرین مرا منع می‌کردند، ولی رسول الله صلی الله علیه وسلم منع نمی‌کرد. سپس رسول الله دستور داد تا جنازه را بردارند. عمه‌ام شروع به گریه کرد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: چه گریه کنی چه نکنی، همچنان فرشتگان او را زیر سایه بال‌های خود گرفته بودند تا این که او را بلند کردید.

۲- حضرت بی بی عایشه می‌فرماید:

روز رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم، حضرت ابوبکر صدیق سوار بر اسب بود و از خانه خویش که در منطقه به نام سنج زندگی می‌گرد به طرف مسجد آمد:

یکه راست داخل مسجد رفت. می‌گویند عمر (رض) مشغول سخنرانی بود. ابوبکر صدیق بدون این که با کسی سخن بگوید، به خانه عایشه رفت. چادری بر روی رسول الله صلی الله علیه وسلم انداخته شده بود، ابوبکر صدیق چادر را از چهره ایشان برداشت و خود را به طرف چهره رسول الله صلی الله علیه وسلم خم کرد و پیشانی رسول الله صلی الله علیه وسلم را بوسید و گریست.

و گفت: ای رسول خدا! پدر و مادرم فدایت باد، مرگی که باید به سراغت می‌آمد، همین است و دوباره نخواهی مرد. ۳- همچنین عایشه می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم کنار جنازه عثمان بن مظعون رفت، صورتش را باز کرد. خود را خم نمود و چهره‌اش را بوسید و چنان گریه کرد که رخسارش تر شد.

۴- انس (رض) می‌گوید:

همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم به خانه ابو سیف (پدر رضاعی ابراهیم فرزند رسول الله) رفتیم. رسول الله صلی الله علیه وسلم ابراهیم را در بغل گرفت و بوئید و بوسید.

بار دیگر که رفتیم، ابراهیم در حال احتضار بود. اشک از چشم‌های مبارک رسول الله صلی الله علیه وسلم سرازیر شد. عبدالرحمن بن عوف گفت: ای رسول خدا! شما هم گریه می‌کنید؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: گریه نشانه شفقت و مهربانی است.

عبدالرحمن دوباره همان سؤال را تکرار کرد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: همانا چشم اشک می‌ریزد و دل غمگین می‌شود. ولی ما سخنی که باعث عدم رضایت پروردگار باشد، بر زبان جاری نمی‌کنیم. ای ابراهیم! ما از جدائی تو غمگین هستیم.

۵- عبدالله بن جعفر می‌گوید:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به اهل بیت جعفر (که فوت نموده بود) سه روز مهلت داد پس از سه روز نزد آنان آمد و گفت: «لَا تَبْكُوا عَلَى أَحَدٍ بَعْدَ الْيَوْمِ» (از امروز به بعد برای برادرم (جعفر) گریه نکنید).

### مسئولیت خویشاوندان میت:

بعد از این که شخص جان داد و به حق رسید ، مسئولیت خویشاوندان و اقارب است ، تا هر کس به نوبه خویش سایر دوستان ، اقارب و اعضای فامیل میت را ، از موضوع مطلع سازند .

همه کسانی که از موضوع اطلاع می یابند، مطابق حکم و دستور پیامبر صلی الله علیه وسلم کوشش به عمل آرند در صورت ممکن خود را در اولین لحظات غرض کمک و مساعدت با فامیل میت برساند ، و سهم و دین و غمشریکی خویش را در مورد به جای آرد . نه تنها خودش صبر و شکیبایی را پیشه خویش قرار دهد ، بلکه با گفتن دعای «**انا لله و انا الیه راجعون**» برای متوفی مغفرت برای خود و بستگان میت صبر جمیل تمنا نماید، اعضای فامیل و اقارب متوفی را به صبر و شکیبایی دعوت نمایند و برای آنان تسلیت دهند و با حضور شان موجب تسلیت اقرباء و بازماندگان متوفی گردد .

پیامبر صلی الله علیه وسلم میفرماید: « **إنما الصبر عند الصدمة الأولى** ». (ارزش صبر در لحظات نخستین مصیبت است).

### صبر بر رضاء و قضاء و قدر الهی:

طوری که پروردگار با عظمت ما می فرماید : « **وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرِاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** ۱۵۶ **أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ** ۱۵۷ ) ( البقرة: ۱۵۵-۱۵۷ ).

( شما را با ترس، گرسنگی، کاستن اموال، و انفس و محصولات، مورد آزمایش قرار می دهیم، ای پیامبر صلی الله علیه وسلم صابران را که هنگام مصیبت، می گویند: ما از آن خدا هستیم و به سوی خدا بر می گردیم، بشارت بده، اینان مورد رحمت و مهربانی خداوند هستند و همین ها هستند هدایت یافتگان . )  
انس بن مالک (رض) می فرماید :

رسول الله صلی الله علیه وسلم از کنار زنی گذشت که نزد قبری نشسته و گریه می کرد. رسول الله خطاب به آن زن فرمود:

صبر و تقوا را پیشه کن. زن گفت: «**إلیک عَنی، فانک لم تصب بمصیبتی**» از کنار من برو. به مصیبت من گرفتار نشده ای! راوی می گوید: او رسول الله صلی الله علیه وسلم را نمی شناخت. به او گفتند: این رسول خدا بود. با شنیدن این سخن، از شدت ناراحتی، گویا مرگ به سراغش آمد. خود را به خانه رسول الله صلی الله علیه وسلم رساند. در آنجا هیچ محافظ و نگهبانی نیافت. گفت: ای پیامبر خدا (عذر می خواهم) من شما را نشناختم. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: « **إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ** ».

(صبر همان است که در ابتدای مصیبت باشد). صبر در برابر از دست دادن فرزندان، اجر و پاداش زیادی دارد.  
همچنین لازم است در زمانی که انسان وفات نمود و از این دنیا رحلت نمود به حق متوفی به دعا کثیره بپردازد . در حدیثی پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «**ما من عبد تصیبه مصیبة، فیکول: انا لله و انا الیه راجعون، اللهم أجرنی فی مصیبتی واخلف لی خیراً منها، إلا آجره الله تعالی فی مصیبتی، واخلف له خیراً منها**» ( راوی حدیث امام مسلم ) . (هر بنده ای به مصیبتی گرفتار آید و بعد از گفتن: انا لله و انا الیه راجعون، بگوید: خدایا! مرا بر این مصیبت پاداش عطا فرما و جایگزین بهتری را ارزانی ده، خداوند وی را پاداش داده و جایگزین بهتری نیز به او خواهد داد).

در جایی دیگر مؤمنان را چنین نوید می دهد:

«**ما لعبدی المؤمن جزاء إذا قبضت صفیه من أهل الدنيا ثم احتسبه إلا الجنة**» ( راوی حدیث احمد باسند صحیح ) . (هر

بنده مؤمنی در وقت مرگ دوستش پاداش اخروی را امید داشته باشد، جز بهشت، پاداش دیگری ندارد).

خواننده محترم!

غرض توضیح بیشتر موضوع توجه شما را به احادیث ذیل جلب مینمایم :

۱- «لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ». (هر مسلمانی که از وی سه فرزند بمیرد (و او صبر کند) به دوزخ نمی‌رود، مگر برای کفاره قسم. )

توضیح:

در قرآن عظیم الشأن آمده است: (وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا) (سوره مريم: آیت ۷۱) . یعنی همه شما وارد دوزخ می‌شوید. منظور این است که اهل جنت از روی پل صراط که بالای سطح دوزخ نصب شده است، عبور می‌کنند و به جنت می‌روند.

۲- از ابوهریره روایت است که رسول الله صلی علیه وسلم فرمود:

هر مسلمانی که سه فرزند نا بالغ از وی فوت شود، خداوند به فضل خود، آن‌ها و والدینشان را به جنت خواهد برد. آن سه فرزند، در آستانه یکی از درهای جنت توقف می‌کنند و به آنان گفته می‌شود: وارد جنت شوید. می‌گویند: تا والدین ما همراه ما نیایند وارد جنت نمی‌شویم. به آنان می‌گویند: به لطف و کرم الهی، با والدین خود وارد بهشت شوید. (بخاری و بیهقی و سند حدیث بر اساس شرط بخاری و مسلم صحیح است).

۳- در بخاری از ابو سعید خدری (رض) روایت است، که رسول الله صلی علیه وسلم فرمود: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَ لَهَا ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ كَانُوا حَبَابًا مِنَ النَّارِ قَالَتْ امْرَأَةٌ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ» (هر زنی که سه فرزند از وی بمیرد. آنان بین او و دوزخ حایل می‌گردند. زنی پرسید: دو فرزند چی؟ رسول الله r فرمود: دو فرزند نیز همین حکم را دارد. ۴- «إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى لِعِبْدِهِ الْمُؤْمِنِ إِذَا ذَهَبَ بِصَفِيٍّ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ بِهِ بِنَوَابِ دُونَ الْجَنَّةِ» (هرگاه خداوند (فرزند) محبوب مسلمانی را بمیراند و او صبر کند و مصیبت وارده را موجب اجر بداند، خداوند جز جنت ، پاداش دیگری برای او نمی‌پسندد.

زمانی که روح از تن بر آمد لازم است:

زنخ میت را با پارچه دراز بسته ، وچشمانش را نیز بپوشانند و بگویند : « بسم الله وعلى ملة رسول الله اللهم يسر عليه امره وسهل عليه ما بعده »

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « إذا حضرتم موتاكم فاغمضوا البصر فإن البصر يتبع الروح ، وقولوا خيراً ، فإنه يومن على ما قال أهل الميت » (امام احمد ۱۶۵۱۳) وابن ماجه وحاکم روایت نموده اند و حاکم آن را صحیح دانسته است.

(هر گاه بر سر مردگان خویش حضور یافتید چشمان آنها را فروبندید ، چشم وابسته وتابع روح است ، و نیک گوئید ، بر آنچه اهل میت گویند مورد قبول قرار می گیرد. )

دستهایش را بر پهلوی هایش گذاشته و نیز اندم های او دراز کشیده شود، و همانطوریکه قبلاً اشاره شد ، مستحب است تا به اقارب، دوستان، میت و در نهایت به اهل قریه اطلاع داده شود. و هرچه سریع ممکن باشد ، آمادگی برای تجهیز و دفن اتخاذ گردد.

مسئولیت دیگری که بر خویشاوندان واجب می‌گردد، استرجاع ، یعنی خواندن « إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رُجْعُونَ » ( سوره البقرة: آیه ۱۵۶) است. همانطور که در آیت مذکور آمده و علاوه بر آن، کلمات زیر را نیز بر آن بیفزایند: «اللهم

اجرني فی مصیبتی و اخلف لی خیراً منها». (پروردگارا! در برابر این مصیبت، به من اجر بده و بهتر از آن را نصیبم فرما).

ام سلمه می‌گوید:

از رسول الله صلی الله علیه شنیدم که فرمود: هر مسلمانی که هنگام مصیبت به دستور خدا عمل نماید و این جمله‌ها را بخواند، خداوند بهتر از آن را به او عنایت خواهد کرد.

ام سلمه (که از ازواج مطهرات است) می‌گوید: وقتی شوهرم؛ ابوسلمه، وفات کرد، با خودم گفتم: چه کسی بهتر از ابوسلمه خواهد بود؟ او اولین کسی بود که با اهل بیت خود، به سوی رسول الله هجرت نمود. پس از آن، دعای فوق را خواندم. خداوند در عوض ابوسلمه، رسول الله را به من عطا فرمود. رسول خدا حاطب ابن ابی بلتعہ را برای خواستگاری من فرستاد. در پاسخ، گفتم: من دختری دارم و از غیرت زیادی برخوردارم. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: درباره دخترت، دعا می‌کنم تا خداوند او را بی‌نیاز گرداند و در مورد غیرت نیز دعا خواهم نمود تا تعدیل شود.

### فضیلت مردن در شب یا روز جمعه:

روژه جمعه یکی از روزهای مقدس در بین مسلمانان می‌باشد، مسلمانی که در این روز و یا در شب همین روز وفات نماید، پروردگار با عظمت از عذاب قبر نجاتش می‌دهد:

در حدیثی آمده است: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ إِلَّا وَقَاهُ اللَّهُ فِتْنَةَ الْقَبْرِ». (هر مسلمانی که روز جمعه یا شب جمعه فوت کند، خداوند از عذاب قبر نجاتش می‌دهد).

### فضیلت شهادت در راه خدا:

یکی دیگر از مرگ‌هایی که از عذاب قبر نجات می‌یابد شهادت در راه اسلام است:

قرآن عظیم الشان این موضوع را با زیبایی خاصی چنین بیان می‌دارد:

«وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ ۝ ۱۶۹ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ ۱۷۰ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ۝ ۱۷۱» (آل عمران: ۱۶۹-۱۷۱).

(کشته شدگان راه الله را مرده نپندارید، بلکه آنان زنده هستند و نزد پروردگارشان روزی می‌خورند و به آنچه خداوند به آنان داده است، شادمان‌اند و به کسانی که بعد از آنان می‌آیند، بشارت می‌دهند بر این که هیچ خوف و هراسی نداشته باشند و خداوند پاداش مؤمنان را ضایع نخواهد کرد.

در این خصوص، روایاتی نیز آمده است:

۱- «لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ سِتٌّ خَصَالٍ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُحَلَّى خُلَّةَ الْإِيمَانِ وَيُجَارَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَرْعِ الْأَكْبَرِ وَيَرْوَجُ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَيُشْفَعُ فِي سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَقَارِبِهِ».

ترجمه: شهید، نزد خداوند شش امتیاز شش امتیاز دارد. با ریختن نخستین قطره خونش، گناهانش بخشوده می‌شود. محل سکونتش در بهشت به او عرضه می‌گردد، از عذاب قبر، نجات می‌یابد، از وحشت بزرگ روز محشر در امان خواهد بود، لباس ایمان پوشانده خواهد شد، با حوریان بهشتی ازدواج خواهد کرد و برای هفتاد تن از خویشاوندان، خود شفاعت خواهد نمود.

۲- یکی از یاران رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت می‌کند:

«أَنْ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَالُ الْمُؤْمِنِينَ يُقْتَلُونَ فِي قُبُورِهِمْ إِلَّا الشَّهِيدَ قَالَ كَفَى بِبَارِقَةِ السُّيُوفِ عَلَى رَأْسِهِ قِتْنَةً».

ترجمه: شخصی سؤال کرد: ای پیامبر خدا! چرا همه مؤمنان در قبرهایشان مورد آزمایش قرار می‌گیرند، به جز شهید؟ فرمود: همان برق شمشیر که بر فرق سر شهید می‌درخشد، برایش بزرگترین آزمایش است.

امیدواریم که این حکم مشمول کسی بشود که قلباً مشتاق شهادت در راه خدا اند. گرچه در میدان جنگ کشته نمی‌شود. به دلیل حدیثی که رسول الله می‌فرماید: هر کس صادقانه از خدا خواهان شهادت باشد، به درجه شهیدی می‌رسد، گرچه بر بستر خود بمیرد.

### مرگ در حال جهاد در راه الله:

در این خصوص، دو حدیث وجود دارد.

۱- «مَا تَعْدُونَ الشَّهِيدَ فِيكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ قَالَ إِنْ شُهِدَا أُمَّتِي إِذَا لَقِيلَ قَالُوا فَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الْبُطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَالْغَرَقُ شَهِيدٌ».

ترجمه: رسول الله از صحابه پرسید: شما چه کسی را شهید می‌دانید؟ عرض کردند: ای پیامبر خدا! هر کس در راه خدا کشته شود، او شهید است. رسول الله فرمود: با این حساب، شهدای امت من، اندک خواهند بود. عرض کردند: پس چه کسانی شهید به حساب می‌آیند؟ رسول الله فرمود: هر کس که در راه الله کشته شود، و یا بمیرد و هر کس در اثر وبا و اسهال بمیرد یا در آب غرق شود شهید است.

۲- «وَمَنْ فَصَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ فَهُوَ شَهِيدٌ أَوْ وَقَصَهُ فَرَسُهُ أَوْ بَعِيرُهُ أَوْ لَدَغَتْهُ هَامَةٌ أَوْ مَاتَ عَلَى فَرَّاشِهِ أَوْ بَأَى حَنْفٍ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَإِنَّ لَهُ الْجَنَّةَ» ترجمه: هر کس در راه خدا از خانه خارج شود و سپس بمیرد یا کشته شود یا از اسب و شتر بیفتد و بمیرد یا گزنده ای او را نیش زند و یا بر بستر خود بمیرد، شهید و بهشتی است.

### مرگ به مرض طاعون:

در این خصوص نیز روایاتی آمده است:

۱- «حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِمَا مَاتَ يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرَةَ فَقُلْتُ بِالطَّاعُونِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ» ترجمه: حفصه دختر سیرین می‌گوید: انس بن مالک از من پرسید: علت مرگ یحیی بن ابی عمره چه بود؟ عرض کردم: در اثر طاعون فوت کرده است. انس گفت: از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که فرمود: مسلمانی که در اثر طاعون بمیرد، شهید است.

۲- عایشه می‌گوید: از رسول الله صلی الله علیه وسلم درباره طاعون پرسیدم. فرمود: طاعون عذابی است که خداوند بر کسی که می‌خواست، می‌فرستاد. سپس، خداوند آن را برای مؤمنان رحمت قرار داد. بنابراین، در شهری هرگاه طاعون شیوع پیدا کند و مسلمان در آنجا باشد و از شهر خود بیرون نشود و بداند که هیچ آفتی بدون خواست خداوند به او نخواهد رسید، (اگر بمیرد) پاداش شهید را دارد.

۳- «يَأْتِي الشُّهَدَاءُ وَالْمُتَوَفَّوْنَ بِالطَّاعُونِ فَيَقُولُ أَصْحَابُ الطَّاعُونِ نَحْنُ شُهَدَاءُ فَيَقَالُ انظُرُوا فَإِنْ كَانَتْ جِرَاحُهُمْ كَجِرَاحِ الشُّهَدَاءِ تَسِيلُ دَمًا رِيحَ الْمِسْكِ فَهُمْ شُهَدَاءُ فَيَجْزُونَهُمْ كَذَلِكَ».

ترجمه: شهداء و کسانی که در اثر طاعون فوت کرده‌اند، به محضر پروردگار شرف یاب می‌شوند. طاعونی‌ها می‌گویند: پروردگار! ما جزو شهداء هستیم، (به فرشتگان) گفته می‌شود: ببینید اگر زخم آنان مانند زخم شهیدان است و از خون آنان بوی مشک می‌آید، راست می‌گویند. پس آنان را اینگونه می‌یابند.

## مرگ بر اثر اسهال:

در مورد این که شخصی به مرض اسهال بمیرد شامل شهداء می گردد و یا خیر ؟ در این خصوص دو حدیث وجود دارد که ذیلاً بدان اشاره می نمایم :

۱- «و من مات فی البطن فهو شهید». (هر کس در اثر اسهال بمیرد شهید است).

۲- عبدالله بن یسار می گوید:

نزد سلیمان بن صرد و خال بن عطفه نشسته بودم. درباره مردی که در اثر اسهال فوت کرده بود، سخن به میان آمد. آن ها اظهار تمایل کردند که در نماز جنازه او حاضر شوند. یکی به دیگری گفت: مگر رسول الله نفرموده است، هر کس در اثر اسهال بمیرد، شهید است و در قبر عذاب نمی بیند؟ دومی گفت: بلی. راست می گوئی.

## مرگ در اثر غرق شدن در آب:

رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرَقُ وَصَاحِبُ الْهَذَمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». ترجمه: شهداء پنج دسته اند: کسی که در اثر طاعون بمیرد و شخصی که در اثر اسهال فوت شود و کسی که در آب غرق شود و کسی که زیر آوار بمیرد و کسی که در راه خدا کشته شود.

## غُسل مُرده (شستن میت)

غُسل دادن به مرده بالای زنده ها لازم است، برخی علماء غسل مرده را فرض کفائی و برخی دیگر از علماء آن را واجب می داند. (بدین معنی که در مرحله اول بر همه مسلمانان واجب است که در غسل دادن میت اقدام نمایند، ولی اگر شخص یا اشخاصی از مسلمانان وظیفه تغسیل میت را به دوش گیرد، از گردن دیگران ساقط می شود). - علماء بدین باور اند که بهتر است کسی که مسئولیت غسل میت را به دوش می گیرد اگر از جمله اشخاصی باشد که میت وصیت کرده است، بهتر خواهد بود.

- همچنان بهتر است غسل توسط خویشاوندان نزدیک (محارم)، صورت گیرد.

- زنان زن را و مردان مرد را غسل می دهند، به استثناء همسران (زن و شوهر) که جایز است همدیگر را غسل دهند.

- جایز است برای زن و مرد جنس مخالف خود، زیر عمر هفت سال را غسل دهند.

- سنت است که غسل قبل از غسل وضو بگیرد.

- بهتر است، غسل اگر در حین غسل میت دستکش داشته باشد.

مُرده را مطابق به دستاتیر دین اسلام به طریقه ذیل غسل می دهند.

## مراحل غسل میت:

قبل از همه شخصی که مسئولیت غسل میت را بردوش می گیرد، واجب است که قبل از شروع غسل، نیت غسل میت را به جای آورد.

## ترتیب غُسل میت :



وقتی که مرده را بالای تخته گذاشتند ، لباس های او را بیرون نموده و سنت است در هنگام غسل عورت میت را بپوشاند ، ولو که غسل از همجنس شخص میت هم باشد.

بعداً مُرده را استنجاء داده وضوء دهند ، (فرج و مقعد بدون نگاه کردن و از زیر پارچه باید صورت گیرد) و گرفتن وضوء برای میت (بدون مزمره و استنشاق ، به دلیل جلوگیری از ورود آب به بدن ، در عوض با پارچه ای تر دهان و بینی وی مسح داده می شود).

بدن میت به آب گرم و صابون از سر تا پا سه مرتبه طوری که پهلوی چپ او بالای تخته و پهلوی راست او بلند باشد با آب سدر یا اشنان ، یا صابون یا شامپو ، و یا گل ختمی ، بشویند بعداً طرف چپ او را بالا نموده و به پهلوی راست از سر تا پا آب انداخته آن را بشویند از آن به بعد سر متوفی را بلند نموده به پشت وی چیزی را تکیه دهند و شکم او را به آهستگی مسح کنند ( اگر چیزی از شکم آن بر آمد) شسته شود حاجت تکرار غسل نیست و در اخیر توسط يك پارچه او را خشك نمایند سنت است ، به سر و صورتش بر پیشانی ، بینی ، کفها و هر دوزانوی وی خوشبوئی و برا ندام هائی که بر آن سجده می شود کافور مالیده می شود . مو های متوفی و ناخن های او را قطع نکنند .

علماء می گویند ، اگر بعد از غسل کامل ، چیزی از دهان ، فرج یا مقعد میت خارج شود غسل باطل نمی شود ، و تنها شستن دوباره آن محل کافیست .

- اگر شخص محرم (کسی که در احرام حج می باشد) فوت کند برای شستن بدن وی نباید از کافور استفاده شود .

- برای شهید (در جهاد و میدان مبارزه) غسل داده نمی شود .

### تبصره:

سقط (موجود انسانی مرده متولد شده از شکم مادر) غسل ندارد مگر در حالات ذیل :

۱- در اثنای تولد آواز بدهد و یا حرکت کند .

۲- سقط مرده تولد شد و خلقت آن تام بوده باشد و اگر خلقت آن تام نبود برای آن غسل داده نمی شود بلکه بالای

آن آب انداخته می شود و در يك پارچه پیچانیده می شود و لازم است بالای آن نام نهاده شود .

تیمم قائم مقام غسل است در نبودن آب و یا برای مرده هائی که دادن غسل آن امکان پذیر نباشد . مثلاً :

کسی به اثر آتش بمیرد و خوف ریختن گوشت او به غسل متصور باشد و اگر ریختن گوشت او متصور نبود آب را بالای مُرده بیندازند و حاجت به مالیدن نیست .

ادامه دارد